

Heikki Roiko-Jokela & Antero Holmila & Tapio Roiko-Jokela

Esipuhe

Urheilun kriisit tai kriisit urheilussa on määritelty laajasti. Ne voivat tarkoittaa niin yksilöllistä perspektiiviä kuin urheilun globaaleja rakenteita. Kriisi voi tarkoittaa esimerkiksi yksilötason henkilökohtaista kokemusta tai lajissa tapahtuvia haasteita ja muutoksia, vaikka sääntömuutosten seurauksena. Kriisit voivat myös kohdata seuroja, lajiliittoja tai muita vastaavia järjestöjä. Urheilun kriisit voivat olla kansallisia ja/tai kansainvälisiä kohdistuen diplomatiaan, politiikkaan, talouteen tai kulttuuriin. Yhteistä kaikille urheilukriiseille on kuitenkin se, että ne haastavat vallitsevat normit ja tavanomaiset toimintamallit. Olipa kyse globaalista organisaatiosta tai yksilöstä, kriisi tekee näkyväksi aiemmin taustalle jääneitä latenteja haasteita, ongelmia ja kipupisteitä.

Vuosikirjan 2019-2020 *Urheilun kriisejä* tavoitteena on nostaa esille näitä urheilun kriisejä ja niiden läpäisemiä epävarmuustekijöitä, muutosta ja muutoksiin reagointia sekä niiden hallintaa laajasti ja moniäänisesti, niin aineistojen, menetelmien kuin näkökulmien osalta.

Kansainvälisellä tasolla kriisiä käsittelevät Antero Holmila artikkelissaan *Olympialiikkeen kriisi(t) ja muodonmuutos 1970-luvulla* ja E. John B. Allen & William D. Frank artikkelissa *The Russo-Japanese War: 1905 Crisis Year for Military Skiing*. Holmila tarkastelee olympialiikkeen kriisin luon-

netta materiaalisista ja diskursiivista lähtökodista. Keskeisinä tarkastelupisteinä ovat taistelu, joka käytiin amatööriyden ihanteesta, taistelu ja sopeutuminen urheilun kaupallisuuteen sekä kysymys “gigantismista”, joka liittyi olympiakisojen nopeaan kasvuun ja isäntäkaupunkien taloudellisiin ongelmiin.

Allen ja Frank puolestaan tarkastelevat kriisien ja urheilun välistä suhdetta. Sodankäynnin vaatimukset johtivat hiihdon omaksumiseen osaksi sodankäyntiä, mikä puolestaan vaikutti hiihtoon urheiluna. Miten tällainen kriisin ja urheilun vuorovaikutusprosessi sitten toimii, on kysymys, johon Allenin ja Frankin artikkelista voi saada vastauksia.

Amatörismi ja urheilun ammattimaistuminen ovat keskiössä Jari Lämsän, Arto Nevalan, Outi Aarresolan ja Hannu Itkosen yhteisartikkelissa *Ammattilaisuus amatörismin kriisiyttäjänä suomalaisessa joukkueurheilussa 1975–2018*. Urheilun ammattimaistuuessa vanhat ihanteet eivät vastanneet muuttuvaan todellisuuteen. Urheiluun syntyi kriisitila. Huippu-urheilu ammattimaistui ja eriytyi harrasteurheilusta.

Vanhan ja uuden kohtaaminen voi johtaa osaltaan urheilun kriisiytymiseen. Esa Mangeloa tarkastelee artikkelissaan *Urheilun digitalisaatio: E-urheilun yllättävä voittokulku* e-urheilun kehitysvaiheita, urheilullisuutta ja asemaa kilpaurheilun markkinoilla. Perinteiset urheilulajit ovat menettäneet nuorten sukupolvien silmissä kiinnostavuuttaan ja samanaikaisesti he ovat kiinnostuneita e-urheilusta.

Laji- ja seuratasolla jääkiekko ja uinti saavat tässä vuosikirjassa oman osansa. Kimmo Isotalon, Hannu Itkosen ja Arto Nevalan yhteisartikkelissa *Kenraali, poliitikkoja ja liikemiehiä – suomalaisen jääkiekkoilun avaintoimijat ja kontaktit* selvitetään, ketkä ovat toimineet suomalaisten jääkiekko-organisaatioiden avaintehtävissä lajin alkuvuosista 2010-luvulle ja kuinka toimijoiden kautta jääkiekko on lajina kytkeytynyt yhteiskuntaan? Menestystarinoiden taustalla ovat avaintoimijat, jotka ovat kontaktiansa kautta edistäneet jääkiekon asiaa.

Kriisi voi olla tapahtuma myös urheiluseuran sisällä tai seurojen välillä. Tero Matkaniemi käsittelee artikkelissaan *Reviirikäistöjä kuopiolaisessa kansalaistoimintatunniassa* seuratoimintatasolla syntyneitä ristiriitoja. Millaisia syitä konflikteihin voidaan hahmottaa ja toisaalta, millaisia ratkaisuja ristiriitojen selvittämiseksi on tehty.

Poikkeusolot tai tapahtumat, esimerkiksi sota-aika, vaikuttavat viestintään. Sofia Kotilainen tutkii artikkelissaan *Kriisiajan urheiluviestintää: Keski-Suomen Suojeluskuntalainen -lehti sotavuosien urheilumedianana* sotavuosien vaikutusta suojeluskuntaväen urheiluharrastukseen Keski-Suomessa ja sitä koskeneeseen uutisointiin. Teemana on, miten ja miksi Keski-Suomen Suojeluskuntalaisen urheilujournalistinen retoriikka ja julkaisupoliittinen muuttuivat rauhan aikaan verrattuna siirryttäessä kriisiin varautumisesta sen toteutumisesta.

Urheilun kriisit eivät välttämättä koske vain laajoja kollektiiveja, vaan ne voivat kohdistua myös yksilöihin. Tapio Roiko-Jokelan ja Heikki Roiko-Jokelan artikkeli *Urheilu aiheuttamassa urheilijan viimeistä kamppailua: Urheiluun liittyvät tekijät urheilijoiden itsemurhaintenttien motiivien luojina* käsittelee kysymystä, millaisia urheiluun kytkeytyviä tekijöitä lehdistö on nostanut urheilijoiden itsemurhien syiksi.

Yksilöön kohdistuvasta kriisistä voi olla kyse myös silloin, kun yksilö joutuu esimerkiksi ulkoisen arvostelun tai häirinnän kohteeksi. Urheilu ei ole vapaata sukupuoleen kohdistuvasta häirinnästä, vaan häirintää esiintyy. Artikkelissaan *Ubreja, häirintää ja häiritsijöitä huumorin ja kulttuurin esiripun takana: Katsauksia urheilumaailmassa tapahtuvaan sukupuoleen perustuvaan häirintään* Tapio Roiko-Jokela ja Heikki Roiko-Jokela tarkastelevat lehdistöön perustuen, miten sukupuoleen perustuva häirintä ilmenee urheilumaailmassa.

Vuosikirjan päättävät Suvi Kuisman katsaus *Hiihdon henkeä ja Sisulla sankariksi – Hiihtomuseo muistelee ja uusintuu* ja Jouko Kokkosen kirja-arviointipaketti TUL:n historiasta kertovista monografioista järjestön viime vuoden 100-vuotisjuhlan kunniaksi.

Antoisia lukuhetkiä vuosikirjan parissa.